

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celeletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 29. SEPTEMBER 1978

ŠTEV. 39 (1885)

MINULO NEDELJO V BAZOVICI PRI TRSTU:

Velika protestna manifestacija proti rovarjenju sil fašizma in šovinizma

Večtisočglava množica ljudi, slovenskih in italijanskih antifašistov, se je minulo nedeljo zbrala pred spomenikom bazoviškim žrtvam, ki so ga fašistični elementi pred nedavnim ponovno oskrunili. Pripadniki obeh narodov, pristaši vseh demokratičnih strank in struj, predstavniki krajevnih oblasti in zastopniki slovenskih ter italijanskih antifašističnih organizacij so na skupnem množičnem zboru glasno obsodili množične se pojave fašizma ter nepreslišno izpovedali: Dovolj nam je tega rovarjenja in nikakor nečemo, da bi se vrnili časi narodnostne nestrpnosti, zasramovanj in ponižanj; nečemo, da bi mračne sile nemoteno kalile z veliko težavo in politično modrostjo ustvarjeno prijateljsko vzdušje ob odprti mej!

Med udeleženci nedeljske protestne manifestacije so bili tudi predsednik pokrajinske uprave s člani sveta, župani okoliških občin in občinski svetovalci ter drugi predstavniki oblasti in političnega življenja. Zlasti so prišli tudi bivši borci in pregnanci, ki so se med vojno ne glede na narodno pripadnost skupaj borili proti fašizmu oziroma skupaj prenašali njegove grozote; danes prav tako skupno obsojajo sleherni pojav neofašizma in skupno dvigajo svoj svareči glas, da je proti tem pojavom treba pravočasno in odločno ukrepati.

V okviru prireditve, ki jo je s svojo borbeno pesmijo obogatil Tržaški partizanski pevski zbor, so številni govorniki v obeh jezikih opozorili na bistvo in ozadje današnjih fašističnih protislovenskih izpadov. Spomnili so, da so v Bazovici in še drugih 40 krajih postavili spomenike padlim borcem proti fašizmu. Ti spomeniki pa vzbujajo marsikomu neprijetne občutke, je dejal govornik, zato jih nemalokrat oskrunijo, razbijajo, poškodujejo — kakor da bi govoril tudi o razme-

rah pri nas na Koroškem. V govorih je bilo poudarjeno, da je treba s skupnimi napori poraziti te sile mračne preteklosti ter obnoviti pogoje za utrjevanje sodelovanja na vseh področjih, „da bo Trst končno dobil pravo obličje mesta enakopravnih ljudi in narodnosti, da bo postal križišče kulturnih in gospodarskih izmenjav, žarišče mirnega in omikanega sožitja.“

Pogoj za uresničenje take vloge Trsta kot skupnega središča dveh narodov pa je seveda predvsem tudi uveljavitev dejanske enakopravnosti vseh njegovih prebivalcev, v širšem pomenu enakopravnosti narodov in narodnosti v državi in deželi. Kljub temu, da postaja italijanska družba iz dneva v dan bolj demokratična, pa ostaja Italija naš veliki dolžnik, je namreč ugotovil predstavnik Slovencev ter opozoril: Sramotno je, da Slovenci v videmski pokrajini ne uživajo pravic in da jim dopovedujejo, da so Slovenci „posebne vrste“; pravice nam kratijo tudi na Tržaškem in Goriškem. „Zato pa naša nerešena vprašanja

predstavljajo rezervo za vse, kar je nazadnjaškega pri nas. Čim bolj se zavlačuje sprejem globalne zaščite, tem bolj bodo nacionalistične sile črpale iz tega svoja bojna gesla in uprizarjale napade na vse, kar je slovenskega.“ Tako so na nedeljski manifestaciji ponovili tudi zahtevo po čimprejšnji uresničitvi globalne zaščite, in to „brez teritorialnih omejitev in razlikovanj, da bomo zaščiteni kot celota in na vseh področjih, pri čemer mora biti zagotovljena naša učinkovita prisotnost pri izvajanju pravic“.

Velika protestna demonstracija v Bazovici je izvenela tako za Slovence kot tudi za demokratične sile večinskega naroda kot trajna obveza boja za čim hitrejšo odstranitev žarišč nestrpnosti in rovarjenja proti sožitju in prijateljstvu, za katere je v zadnji vojni toliko ljudi, pripadnikov raznih narodov, žrtvovalo svoja življenja. Prav te žrtve pa so obveza, da je treba fašizem zatreti v kali, še preden bi utegnil postati spet nevaren.

SOLIDARNOSTNA IZJAVA ZSO:

Demokratična javnost

ne bo dopustila vračanja v preteklost

Ob nedeljski protestni demonstraciji v Bazovici je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem poslala Slovenski kulturno-gospodarski zvezi v Trstu naslednjo solidarnostno izjavo:

Koroški Slovenci že od vsega začetka z veliko budnostjo zasledujemo zadnje dogodke na Tržaškem, začeni z zadnjimi občinskimi volitvami in nastopanjem „Liste per Trieste“ proti osimskim sporazumom in mirnemu sožitju s sosednjo Jugoslavijo pa tja do najnovejšega oživljanja šovinistične in nacionalistične miselnosti, ki je doseglo svoj žalostni vrhunec s skrunitvijo spomenika bazoviškemu junakom. Kol rdeča nit se skozi vse dogodke vleče nasprotovanje odpiranju meja in gospodarskemu sodelovanju med sosed-

njima državama, v tesni povezavi s tem pa nacionalistično hujskanje proti slovenski narodni skupnosti na Tržaškem.

Ravno v tem se kažejo določene paralele s Koroško, kjer se nemiskonacionalistične nazadnjaške sile z vsemi sredstvi postavljajo proti tesnejšemu gospodarskemu sodelovanju s sosednim narodom in s tem skušajo ohraniti določeno gospodarsko krizno situacijo na južnem Koroškem. Prav povezanje prvaka koroških nemiskonacionalcev z nazadnjaškimi silami na Tržaškem kaže tudi na mednarodno koordinacijo sil, ki nastopajo proti prijateljstvu ob meji. Tako kot se na Tržaškem postavljajo proti osimskemu sporazumu, tako na Koroškem skušajo preprečiti

vsako gospodarsko sodelovanje z Jugoslavijo, pa čeprav na račun delovnih mest.

Zato s tem večjo simpatijo in solidarnostjo pozdravljamo odločno manifestacijo Slovencev in tržaških demokratov v Bazovici, ker nas to navdaja z globoko vero, da so demokratične sile v tem prostoru dovolj močne, da zavrejo te pojave nacionalizma. Odločno nastopanje tržaške demokratične javnosti nas krepi v zavesti, da tudi na Koroškem nacionalistične sile ne bodo uspеле s svojimi mračnimi načrti.

V tem smislu vam zagotavljamo vso našo podporo in solidarnost in smo prepričani, da široka demokratična javnost ne bo dopustila vračanja v preteklost.

Uresničitev pravic manjšin je predvsem odgovornost večinskega naroda

Pred nedavnim se je začelo 33. zasedanje glavne skupščine OZN v New Yorku. Danes šteje OZN 150 držav ter je pomemben in važen faktor za ohranjanje miru na svetu. Minuli so časi, ko sta ena ali dve velesili lahko diktirali resolucije ali sklepe te organizacije, kajti spremenjeno razmerje med silami na svetu se še posebno zrcali tudi v OZN. To spremenjeno razmerje se zrcali tudi v sestavi OZN: Vedno več držav se otresa kolonialističnih vezi in si v osvobodilnih borbah pridobiva neodvisnost in samostojnost; ta proces se je začel razvijati v Aziji in se tam končal z herojskimi zmagami kampučejskega, laotskega in vietnamskega ljudstva. Ta proces se danes nadaljuje še posebno v Afriki, kjer se že močno tresejo zadnji temelji belega razizma in ameriškega imperializma: Južna Afrika in Rodezija. Osvobajene države pa se tudi ne podrejuje več temu ali onemu politično-vojaškemu bloku, marveč krepijo s svojo samostojno politiko tabor nevezanih držav in tako krepijo mir, svobodo in demokracijo na svetu.

Kljub vsem tem uspehom pa še obstajajo nevarna vojna žarišča. To sta ob začetku zasedanja glavne

skupščine OZN poudarila tako generalni tajnik OZN Waldheim kot tudi predsednik prejšnjega zasedanja Mojsov; predvsem sta opozorila na bližnji vzhod in Afriko, pa tudi na stopnjevanje oboroževanja obeh supersil — brez rešitve teh problemov mir v svetu ne bo zagotovljen.

To je v svojem govoru pred najvišjim forumom OZN podčrtal tudi zunanji minister SFRJ Josip Vrhovec, ki je še posebno poudaril pomembnost spoštovanja človekovih pravic v vseh delih sveta. S tem v zvezi je spregovoril tudi o manjšinah in dejal: „Pri uresničitvi pravic manjšin vidimo predvsem odgovornost večinskega naroda. Za mojo državo je to zelo pomembno in načelno vprašanje in to tako zaradi federativnega, večnarodnega značaja jugoslovanske skupnosti, v kateri uživajo vsi narodi in narodnosti optimalne in enake pogoje za svobodni narodni razvoj, kot tudi zaradi našega prepričanja, da so manjšine, če uživajo vse svoje pravice, lahko trden most zблиževanja in lahko prispevajo svoje k zrupanju med narodi in državami.“

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

v a b i n a

koncert

ob 70-letnici svojega obstoja in ob avstrijskem državnem prazniku v nedeljo 22. oktobra 1978 ob 14. uri v Kongresni hiši v Beljaku.

Pokrovitelj beljaški župan inž. Jakob Mörtl.

Sodelovali bodo:

mešani in moški zbor SPD „BILKA“ iz Bilčovsa
ansambel „DRAVA“ iz Borovelj
moški zbor SPD „Edinost“ iz Škofič
mešani zbor SPD „GORJANCI“ iz Kotmare vasi
moški zbor in tamburaški orkester SPD „JEPA-BAŠKO JEZERO“ iz Loč
„PLAJBERŠKI KVARTET“ iz Slovenjega Plajberka
mešani zbor SPD „RADIŠE“ iz Radiš
mešani pevski zbor „ROŽ“ iz Št. Jakoba v Rožu
moški zbor SPD „SVOBODA“ iz Loge vasi
tamburaški orkester SPD „ZVEZDA“ iz Hodiš
folklorna skupina in mešani zbor SPD „ZARJA“ iz Zel. Kaple

O d b o r

Vstopnice so v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „NAŠA KNJIGA“ v Celovcu in v pisarni SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE.

Še vedno negotova usoda tovarne celuloze na Reberci

Prihodni teden, 2. oktobra, bi moralo po dogovoru spet steči delo v tovarni celuloze na Reberci pri Železni Kapli. Vendar pa je usoda tovarne in s tem bodočnost številnih delavcev in njihovih družin slej ko prej negotova. Še vedno namreč ni pojasnjeno, v kolikšni meri in na kakšen način je v zadnjih mesecih in tednih uspelo najti rešitev iz krize, ki je privedla do prehodne ukinitve obratovanja; predvsem pa še ni znano, ali je morebitna le dosežena rešitev tudi takšna, da bo za daljšo dobo zagotovila delo v tovarni in s tem zaslužek ter življenje za velik del tamkajšnjega prebivalstva. Politično „reševanje“, ki ga skuša vsiljevati koroški Heimatdienst, na vsa ta vprašanja namreč ne daje odgovora.

Vprašanjem okoli reberške tovarne je veljal tudi obisk socialnega ministra G. Weissenberga v Železni Kapli, kjer se je med svojim bivanjem na Koroškem ustavil minulo soboto 23. septembra. Na zborovanju občanov je v kratkem govoru orisal gospodarski in socialni napredek v dobi socialistične vlade in v ta namen navedel nekaj konkretnih pridobitev, kot so: podaljšanje dopusta, 40-urni delovni teden, brezplačne vožnje šolarjev, brezplačne učne knjige in podobno.

V kratki diskuziji — čas je bil na žalost zelo kratko odmerjen, ker je moral minister že spet na drugo zborovanje — so se domačini seveda takoj lotili najbolj perečega problema teh krajev, to je tovarne celuloze na Reberci. Minister Weissenberg je k temu vprašanju povedal v bistvu le tisto, kar je bilo znano že iz tiska: Da je zvezna vlada že storila vse, kar je bilo mogoče. Iz stotomilijonskega proračuna za pospeševanje delovnega trga je tovarni na Reberci odobrila podporo v višini 9 milijonov šilingov — seveda pod določenimi pogoji; nadaljnji razvoj pa je odvisen od lastnice tovarne, ki mora te pogoje izpolniti. Na noben način pa ne more iti tako naprej, kot je šlo doslej vedno tedaj, kadar je bila tovarna v finančnih težavah, da bi namreč država vedno spet dajala podporo, kapital pa bi šel v druge smeri — kot v času dobrega poslovanja v Italijo (kjer je doma lastnica tovarne — op. ured.). Omenil je še, da lastnica Erker-Hočevar zahteva ponovno podporo tudi za svojo tovarno v Weissenbachu, kjer je država že prej pomagala z devetimi milijoni šilingov. Med pogoji, o ka-

lerih je minister govoril, da jih mora lastnica izpolniti, če dobi državno podporo za reberško tovarno, sta tudi naslednja: zagotovljeno mora biti obratovanje tovarne za določen čas (menda vsaj do aprila 1979), poleg tega pa mora biti izdelan in predložen obratno-gospodarski izvid, česar pa lastnica tovarne baje ne omogoči.

Obširnejše stališče — pogojeno vsled boljše informiranosti — je k problemu Reberce zavzel župan Lubas. Najprej se je zahvalil za državno pomoč, s katero je bilo v tovarni možno izplačati delavcem plače. Polem pa je povedal, da bo dobila tovarna iz državnih sredstev 16 milijonov za postavitev nove sušilne naprave, iz deželnih sredstev pa nadaljnjih 10 milijonov šilingov za nakup ustreznega stroja. S tem bi država in dežela postala „solistnika“, seveda bi morala približno toliko sredstev dati na razpolago tudi lastnica tovarne, poleg tega pa bi bilo za to deležno družbo treba pridobiti tudi še druge in s tem olajšati „pot“ do kapitala. Župan je opozoril, da je bila tovarna celuloze že od ustanovitve leta 1904 vedno spet v težavah, vendar so se kljub temu še vsi lastniki tudi „bogatili“. Menil je, da je zaradi geografske lege skoraj nemogoče dobiti kako drugo industrijo v te kraje, kjer znaša odseljevanje že 430 ljudi, ki pač ne pridejo več nazaj. „Toda na dvojezičnem ozemlju se še nikdar ni toliko naredilo, kot v zadnjem času, ko vlada SPO,“ je dejal župan Lubas, ki je hkrati izrazil prepričanje, da bo s „Kreiskyjevimi ministri“ tudi tokrat uspela rešitev. „Tudi leta 1965 se nihče ni brigal za naše težave, ne OVP in

tudi ne KHD, ki nam danes daje nasvete, od katerih pa ne moremo živeti.“ Župan Lubas je še naglasil, da na tem ozemlju ne sme priti do popolne odselitve ljudi; v skrajnem primeru bi tovarno zasedli — zavis pa vse skupaj od pripravljenosti podjetnice. Z novim strojem iz Norveške bo proizvodnja povečana in kvaliteta izboljšana, pač pa bo to pomenilo manj delovnih mest, je svoja izvajanja zaključil župan.

V diskusiji so bile omenjene tudi možnosti reševanja podjetja s pomočjo slovenskega gospodarstva, ki bi bilo pripravljeno investirati 60 milijonov šilingov, hkrati pa bi bil s tem zagotovljen tudi nadaljnji odkup celuloze. Zaradi pomanjkanja časa pa do tega vprašanja na žalost nihče od merodajnih ni več mogel zavzeti stališča in tako je tudi ob koncu zborovanja pravzaprav ostala vsa tista negotovost, ki se je nabrala v ljudeh v zadnjih mesecih. Torej bo treba počakati najmanj do 2. oktobra (saj je do tja le še 3 dni), ko smemo upati, da bo le že nekoliko več gotovosti o nadaljnji usodi tovarne celuloze na Reberci.

S to usodo je najtesneje povezana tudi usoda velikega dela prebivalstva Železne Kaple in njene okolice. Zato prizadeto ljudstvo živo spremlja vsa dogajanja okoli Reberce in je to svojo prizadetost pokazala tudi ob obisku ministra Weissenberga — ne nazadnje tudi s petjem, ko sta zborovanje, ki ga je priredila krajevna SPO, začela in zaključila MGV Rechberg z nemško in moški zbor SPD „Zarja“ iz Železne Kaple s slovensko pesmijo.

Spet obisk grobov jugoslovanskih borcev v Avstriji

Komisija zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije za ugotavljanje stanja grobov in spomenikov jugoslovanskih borcev, pokopanih na ozemlju republike Avstrije, katere delo se opira na člen 19 avstrijske državne pogodbe, je prejšnji teden spet obiskala Avstrijo in nadaljevala s svojim delom. Tokrat je pregledovala predvsem kraje na Tirolskem, na povratku domov pa se je ustavila tudi v Špitalu ob Dravi, kjer so v zadnjem času odkrili grobove osemnajstih jugoslovanskih vojnih ujetnikov.

S svojim delom v Avstriji je komisija začela že pred dvema leti. Od lanske pomladi je bila v Avstriji že osemkrat in je tu obiskala vse zvezne dežele. Kakor smo v našem listu svoječasno obirno poročali, je v tem okviru večkrat obiskala tudi Koroško, kjer je zlasti pregledala vsa grobišča, kjer so pokopani padli partizani. Sicer pa je komisija po vsej Avstriji identificirala znane grobove jugoslovanskih borcev, našla pa je tudi vrsto novih.

Bivanje v Avstriji oziroma na Koroškem je komisija tudi tokrat izkoristila za srečanje s predstavniki Zveze koroških partizanov ter narodnih organizacij koroških Slovencev. Ob tej priložnosti je namestnik predsednika komisije Božo Pavlovič izjavil, da bo komisija o svojih ugotovitvah poročala zveznemu izvršnemu svetu in hkrati predložila tudi ukrepe za nadaljnje varstvo grobov jugoslovanskih borcev v Avstriji. V tem okviru gre menda tudi za načrte, da bi na Dunaju in po možnosti tudi v Celovcu postavili osrednja spomenika jugoslovanskim borcem, padlim na avstrijskem ozemlju.

Stoletna Rogaška eno najbolj obiskovanih zdravilišč

Če izvzamemo novo Terapijo in moderni hotel Donat, bi znano slovensko zdravilišče pod Donačko goro lahko imenovali stoletno Rogaško, vsaj po starosti večine njenih 14 hotelov. Kljub temu pa je Rogaška Slatina eno najbolj obiskovanih slovenskih zdravilišč: letos se ponaša z 80-odstotno zasedenostjo, ki bo menda trajala vse tja do decembra, že konec avgusta pa so zabeležili 315.000 nočitev.

Okoli 120.000 nočitev je odpadlo na tuje goste. Sicer pa gre tako pri tujih kot pri domačih gostih v glavnem za stalne aranžmaje z zavodi za socialno zavarovanje.

V hotelih premore zdravilišče Rogaška Slatina 1200 postelj, nadaljnjih 300 pa pri zasebnikih; vendar je med hotelskimi posteljami kar 250 neogrevanih, kar seveda močno ovira

zaželjeni razvoj k letoletni polni zasedenosti, ki bi bila ob povpraševanju vsekakor dosegljiva. Zato se v Rogaški Slatini trudijo za postopno obnovo in modernizacijo svojih „stoletnikov“, kar jim iz leta v leto povečuje ne samo dober sloves, temveč tudi število gostov. Tako bodo do prihodnjega aprila obnovili še tri hotele (Styria, Slovenski dom, Soča), s čimer bodo imeli 86 % postelj na voljo skozi celo leto — moderno opremljenih s sanitarijami, kopalnicami in ogrevanjem. Do leta 1980 pa bo Rogaška Slatina poleg obnove starih hotelov dobila tudi še nov hotel kategorije B z 200 posteljami, in sicer v zdraviliškem parku, na prostoru starega Uradniškega doma, ki se bo moral „umakniti“.

Rogaška Slatina pa slovi tudi po svoji zdravilni vodi. Znani sta slatini „Tempel“ in „Donat“, ki uspešno zdravita predvsem prebavne motnje in nekatere notranje presnovne organe ter učinkovito „sodelujeta“ pri shujševalnih kurah. Iz petih aktivnih vrtin v Rogaški Slatini letno privre na svetlo do 35 milijonov litrov slatine; do letošnjega avgusta so je zajeli in prodali 22 milijonov litrov, to je za 14 % več kot lani. Zadnje čase pa slatine ne uporabljajo samo za različne zdravstvene kure in poljenje v steklenice pod imenom Tempel in Donat, temveč jo predelujejo tudi v brezalkoholno pijačo z imenom Trimvit. Ta pijača je izdelana po domačem receptu, za katerega je Rogaška Slatina dobila priznanje „Zlata veriga“, ki ga za novotarstvo podeljuje Ljubljanska banka.

Simbol prijateljstva

Na rimskem pokopališču Flaminio so v navzočnosti visokih predstavnikov Jugoslavije in Italije prejšnji teden odkrili spominsko kostnico, v kateri so ohranjeni posmrtni ostanke 25 Jugoslovancev, ki so med drugo svetovno vojno padli na področju Lazia in Tirenških otokov.

Vodja jugoslovanske delegacije, član zveznega izvršnega sveta Milan Vukasovič, je v svojem govoru dejal, da je skupni boj Italijanov in Jugoslovancev proti nacizmu in fašizmu postavil trdne temelje prijateljstva in sodelovanja, ter naglasil: „Z odločno akcijo vseh demokratičnih sil moramo onemogočiti mračne sile preteklosti in njihov vpliv na sodobna družbena gibanja.“

Rimski župan Carlo Argan pa je spomnil, da je mnogo borcev v drugi svetovni vojni padlo zato, da bi bil Rim svoboden, ter je zagotovil, da bo ta spominska kostnica prihodnjim rodovom pričala o žrtvah jugoslovanskih narodov in bo hkrati „svarilo za vse tiste, ki poskušajo oživljati strahove preteklosti“.

Zdravje je pravica

„Zdravje je temeljna pravica vsakega človeka.“ Tako je bilo poudarjeno v zaključni deklaraciji, ki so jo sprejeli na nedavni mednarodni konferenci o primarni zdravstveni zaščiti.

Konferenca je bila v Alma Ati, glavnem mestu sovjetskega Kazahstana, organizirala sta jo svetovna zdravstvena organizacija ter UNICEF (mednarodni sklad za pomoč otrokom, pomožna organizacija Združenih narodov — op. ured.), sodelovali pa so predstavniki iz približno 140 držav sveta.

Na konferenci so pet dni razpravljali o pospešitvi primarnega zdravstvenega varstva, ki ga je danes deležen le majhen del svetovnega prebivalstva. Zato so v zaključni deklaraciji poudarili, da so velike razlike v zdravstvenem stanju med ljudmi politično, socialno in ekonomsko nesprejemljive. Dalje je bilo ugotovljeno, da spada med najpomembnejše dolžnosti vlad, mednarodnih organizacij in svetovne javnosti, da do leta 2000 vsem ljudem na svetu zagotovijo takšno zdravstveno stopnjo, ki jim bo omogočila vsestransko družbeno in gospodarsko življenje.

V tem smislu je — kot je naglasil generalni direktor svetovne zdravstvene organizacije Halfdan Mahler — zborovanje v Alma Ati izpolnilo svojo poglobitno nalogo — „izoblikovalo je temelje svetovnega načrta za izboljšanje zdravja vseh ljudi na našem planetu“.

Konferenca, katere so se udeležili tudi predstavniki raznih osvobodilnih gibanj, je posebej obravnavala tudi zdravstveni položaj na ozemljih, kjer delujejo taka gibanja. Na podlagi te razprave je potem tudi odločno podprla prizadevanja nacionalnih osvobodilnih gibanj, da na območjih, kjer delujejo, organizirajo zdravstveno pomoč prebivalstvu.

Kemična, grafična in papirna
industrija Celje

Proizvodni program:

Pisarniški material
Šolski pribor
Jasnit papir
Selotejp trakovi in pribor
Reprodukcijski material
Izdelki za široko porabo
Samolepilne etikete
Neskončni in klasični tisk
Papir

**Mednarodna nagrada
za kvaliteto - Madrid '77**

ŽITARA VAS

Jubilejna slovesnost ob 70-letnici SPD „Trta“

V Žitari vasi se je zadnje nedeljo v dvorani pri Rutarju zbralo veliko število obiskovalcev, ki so praznovali 70-letnico obstoja Slovenskega prosvetnega društva „Trta“. Velika udeležba pri tej slavnosti je nedvomno najlepši dokaz, da je SPD „Trta“ tisto društvo v tem predelu Koroške, s katerim se lahko identificira vsak občan Žitare vasi in na katero je vsak lahko tudi ponosen; saj se to društvo že 70 let trudi za obstoj in razvoj slovenske kulture na Koroškem, za demokratično in napredno miselnost svojih članov in prijateljev ter za mirno sožitje med narodi. Pri tem svojem delu uspešno napreduje in je obstoj tega društva tudi pomemben činitelj posredovanja slovenske kulture.

Zato pa je tudi SPD „Trta“ danes znano pri vseh koroških Slovencih. To se je pokazalo tudi zadnje nedeljo, kjer se je ob slavnosti prireditvi zbrala publika iz vseh delov Koroške. Predsednik SPD „Trta“ Jože Golavčnik je lahko pozdravil veliko število častnih gostov, med njimi generalnega konzula SFRJ Milana Šamca in konzula Zaroła Šandora, predstavnika ZKOS Radovana Gobca, zastopnika SZDL tov. Šrata, predsednika ZSO dr. Francija Zwitterja, predsednika NSKS dr. Matevža Gilca, župana Žitare vasi Michaela Posoda in še številne druge. Po pozdravnih besedah predsednika Golavčnika je spregovoril predsednik SPZ Valentin Polanšek. Poudaril je na važnost negovanja materinskega jezika in slovenske kulture, ker so to „merila za medčloveške odnose, ki

podanih je bilo 6 zlatih ter po tri srebrne in bronaste. Predsednik SPZ Polanšek je posebno zaslužnim

delavcem na področju slovenske kulture podelil Drabosnjakova priznanja, najvišja odlikovanja, ki jih podeljuje naša osrednja prosvetna organizacija. S tem visokim pri-

Urban in Hanzi Wakounig.

Za jubilejno slovesnost je bil pripravljen izredno kakovostni (kljub sorazmerno slabi akustiki) pevski spored, ki so ga sestavljali jubilatno društvo „Trta“ ter sosednja društva „Vinko Poljanec“, „Zarja“, „Danica“ in MGVS Sittersdorf. Spored je povezoval Stanko Wakounig, ki je med nastopi posameznih zborov orisal trnjevo a končno zmagoslavno pot SPD „Trta“: pot od ustanovitve društva leta 1908 preko silnih težav po plebiscitu tja do uničenja kulturnega doma v dobi fašizma in zopetne obnovitve dela po osvoboditvi. Čeprav je voj-

ni čas zapustil hude rane, želja po obnovitvi prosvetnega dela v Žitari vasi ni zamrta. Leta 1972 so imeli pevci pod vodstvom Jozeja Starca prvi nastop, od takrat naprej pa je SPD „Trta“ eno naših najaktivnejših društev, ki sodeluje pri številnih prireditvah in prireja svoje lastne nastope in gostovanja. Župan Michael Posod je poudaril priljubljenost tega društva pri vseh občanih, ne glede na narodno pripadnost. To priljubljenost in priznanost je dokazal tudi nastop MGVS Sittersdorf ob jubilejni prireditvi SPD „Trta“, ki je tudi s tem, da je zapel slovensko pesem „Lipa zelenela je“ dokazal svojo demokratično zrelost. Po prireditvi je godba mežiških rudarjev igrala za ples in prijetno zabavo.

Ob prazniku SPD „Trta“ iskreno čestitamo vsem tam sodelujočim prosvetateljem. Prepričani smo, da bo to društvo tudi v bodoče aktivno sooblikovalo slovensko kulturo na Koroškem.

znanjem so bili odlikovani: Jože Golavčnik, Marija in Martin Hribernik, Franci Lipuš, Jozej Starc, Joško

Franjo Ogris - 70-letnik

V sredo je obhajal svoj 70. življenjski jubilej eden vidnih mož naprednega gibanja koroških Slovencev, Franjo Ogris. Ni naš namen izrekat našemu jubilatno slavo, marveč navesti nekaj stvarnih podatkov o človeku, ki je pretežno del svojega življenja žrtvoval v dobrobit naše narodne skupnosti na Koroškem. Sicer smo Franja Ogrisa že predstavili širši javnosti ob priložnosti njegove 60-letnice vendar smatramo za potrebno, in to še bolj, tudi tokrat ob njegovi sedemdesetletnici. Že od mladih let — Franjo Ogris izhaja iz narodno zavedne Kopajnikove družine v Tucah — je deloval v našem narodnem gibanju. Sprva v domačem prosvetnem društvu na Radišah, nato na Dunaju v Klubu slovenskih ko-

roških akademikov ter poleg tega še v slovenskem krožku kot tajnik ter tudi kot korektor takratnega glasila koroških Slovencev.

Med zadnjo svetovno vojno se je vključil v protifašistično gibanje, v okviru katerega je že sodeloval pri partijskem Celovškem vestniku, ki se je po zlomu nacizma preimenoval v Slovenski vestnik. Slednjega so junija 1945 prepovedale britanske zasedbene oblasti, vendar pa je začel ponovno izhajati leto pozneje, tako, da sedaj že 32 let neprekinjeno nadaljuje tradicijo naprednega časnikarstva na Koroškem. To omenjamo predvsem zato, ker je Franjo Ogris bil dolgoletni sodelavec Slovenskega vestnika, katerega je vodil kot glavni urednik vse dotlej, ko je moral zaradi bolezni opustiti vsako napornejše delo. Kljub temu je bil mnogostransko aktiven tako tudi kot vzgojitelj v dijaškem domu SSD in kot vodja študijske knjižnice SPZ. Naj ob tej priložnosti povemo oz. ponovimo, da se je naš slavjenec vedno držal načel, ki jih je izoblikovala Osvobodilna fronta, katere naslednici sta nekdanja Demokratična fronta delovnega ljudstva in sedanja Zveza slovenskih organizacij. Ob tej priložnosti naj ponovno poudarimo, da je ves povojni razvoj naprednega gibanja koroških Slovencev tesno povezan z vsestranskim delom našega jubilarja, kateremu ob njegovi sedemdesetletnici izrekamo naše iskrene in pristržne čestitke z željo, da bi ga imeli še dolgo let čilnega in zdravega med nami.

Uspel pevski koncert v Borovljah

Čeprav je bilo v nedeljo popoldan izredno lepo in toplo jesensko vreme, se je zbralo okrog 150 ljudi pri pevskem koncertu, ki ga je priredilo SPD „Borovlje“ pri Cingelcu na Trati, še vedno eni najlepših slovenskih prireditvenih dvoran na Koroškem.

Takoj po prvem nastopu moškega okleta iz Logatca je zavladovalo prijetno razpoloženje. Zanimiv izbor notranjskih in primorskih narodnih pesmi je pokazal, da so Notranjci odrezavi ljudje, polni humorja in hudomušnosti, ki jim je petje očitno življenjska potreba in notranje zadoščanje. Prav tako pa so z občutjem zapeli Kernjakovo in koroške narodne. Vmes je v razvedrilo zaigral in zapel ansambel „Drava“, ki je naštudiral nekaj novih komadov. Širok razpon pesmi je dokazal moški pevski zbor SPD „Edinost“ iz Škofič pod vodstvom Foltija Pavliča, ki je v svoj program vključil tudi makedonske pesmi in s tem izrazil povezanost jugoslovanskih narodov. Poleg žive, neizumetničene povezave je navdušila posebno „Pesem o pipi“, ki jo je redkokdaj slišati. Razveseljivo je, da negujejo in ohranjajo s tem pevci iz Hodiš in Škofič tudi manj znane napeve.

Celo vrsto pesmi, ki so prepričale tako v izrazu kot v izpovedi, sta predvajali Pepca in Danica Čertov iz Slovenjega Plajberka, ki sta pred domačim občinstvom nastopili povsem sproščeno.

Po koncertu, ki so se ga udeležili tudi slovenski komunistični občinski odbornik v Borovljah ter zastopnik SPZ iz Celovca, ki se je zahvalil domačemu društvu in predvsem požrtvovalnemu predsedniku Andreju Wieserju, se je nadaljevalo prijetno vzdušje v gostišču Kočuhi.

Izredno uspel koncert je dokazal potrebo in pomen pogoste izmenjave in tesnega sodelovanja med našimi društvi, utrdil prijateljske stike z gosti iz Logatca in izpričal skupnost jugoslovanskega kulturnega prostora.

Škocijan: Zmaga v nemški noči

Na občinski seji v torek 12. septembra so med drugim razpravljali tudi o zahtevi koroških brambovcv, da se kamen spotike (Abwehrkämpfer-Denkmal) v Škocijanu prevzame v občinsko oskrbo.

Razumljivo je, kdor pozna razmere v Škocijanski občini, da so tri vladajoče

stranke (SPÖ, ÖVP in FPÖ) tej zahtevi ugodile. Zanimivo pa je povedati, da se je za prevzem tega spomenika na seji najbolj zavzemal zastopnik SPÖ Klemun, to je tisti Klemun, ki je pred dvema letoma, ko so postavljali ta spomenik kritiziral, da vsebina napisa na spomeniku ne omenja vojnih žrtev, ter da je bila postavitev spomenika čisto navadna politična akcija lokalnega ÖVP-ja. V zadnjih dveh letih pa je gospod Klemun temeljito spremenil svoje mnenje, saj je tokrat na seji hvalil postavitev spomenika, češ da služi spominu vojnih žrtev ter da so bili pri postavitvi zastopani zastopniki vseh strank. Slovenci se zelo čudimo, da ni omenil, da so za postavitev bili tudi Slovenci.

Klemun je tisti človek, ki se po gostilnah javno rad hvali, da je bil za časa študija (on je namreč šolnik) na učiteljskišči HJ (Hitler Jugend) — predstojnik deželnega glavarja Wagnerja. On pa je tudi tisti, ki je ob priložnosti vpisovanja otrok dejal, da ima neki razred lepotni madež, ker se v njem poučuje slovensko.

Sploh se je na tej seji veliko govorilo o potrebi tega spomenika in tako da se niti ne čudimo, da se je šef brambovcv Bürger (ÖVP), ki se je rodil 20 let po plebiscitu, znebil neke prav nenavadne izjave, češ da brambovski spomenik v Škocijanu služi mirnemu sožitju prebivalstva. Kako se to ujema z dejanji je pokazala otvoritev tega kamna pred dvema letoma (aretacije in procesi). Pri glasovanju so bili trije protiglasovi zastopnikov Gospodarske liste, ki so to utemeljili s tem, da spomenik, ki so ga postavili na pobudo bivšega nacističnega Kreisleitaja Gruma prav gotovo ne more služiti pomiritev. Našemu prebivalstvu se zdi nerazumljivo, da zastopniki strank, ki se imenujejo demokratične, odobravaljo pobude bivšega nacističnega funkcionarja. Sploh pa smo mnenja, če si neka organizacija postavi svoj spomenik, da ji mora biti v posebno čast, da si ga potem sama vzdržuje; ne pa da se naprti stroške vsem brez izjeme — tako tudi Slovincem, ki v tem spomeniku vidijo samo kamen spotike. Poleg tega naj še povemo, da v Škocijanu sploh ni bilo brambovskih bojev. Edina smrtna žrtev v plebiscitnem času je bil neki tujec, katerega je v gostilniškem pretepu ustrelil njegov lastni predstojnik.

Za enakopravnost slovenščine

Da se lahko otrokom, v sledečem primeru mladini, nudi vzdušje tudi na področju kulture, dokazuje

uspešno delovanje Heme Hudl z mladinsko folklorno skupino iz Globasnice, katero Vam bomo danes predstavili.

Ta skupina je bila ustanovljena pred tremi leti in ima do danes za seboj že mnogo uspešnih nastopov. Višek uspeha je bil na vsak način nastop v Vrbi, ko je globaška skupina med 50 folklornimi skupinami iz Nemčije, Italije in Avstrije zasedla 5. mesto. Skupino sestavljajo plesalci in plesalke od 17—18 let. Vsi prihajajo iz zavednih slovenskih družin, tako da še do zdaj ni bilo potrebno, vključiti v skupino tudi manj zavednih članov.

Otroške folklorne skupine, v smislu pionirske skupine, kot jo imajo v Železni Kapli, v Globasnici še nimajo. Mladi plesalci tvorijo rezer-

vo za slučaj, da kakšen član iz mladinske skupine izpade. Načrtujemo pa, da se bo tudi otroška folklorna skupina podobno udeleževala kot le-ta iz Železne Kaple. V zvezi z otroškim vrtcem meni voditeljica mladinske skupine, da ni treba ustanoviti lastnega vrta, ker že obstoja javni, ki pa je trenutno še pretežno nemški. Sicer govorijo vrtnarice in pomočnice slovensko, boriti pa se bo treba v globaškem otroškem vrtcu za popolno enakopravnost slovenščine, to tudi zato, ker je Globasnica javno označena dvojezična občina.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „BILKA“ V BILČOVSVU
vabi na dramsko uprizoritev

Grozdna jagoda v soncu

(Lorraine Hansberry — Marijan Srienč)

v soboto 30. septembra 1978, ob 20.00 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostujejo igralci SPD St. Janž v Rožu Režija: Hanzi Weiss

Igra sporoča in vsebuje družbene, socialne in narodnostne probleme našega malega človeka in njegove družine. Pretresljiva izpoved te drame zasluži množičen obisk. Avtentičnost in kritičnost te igre vas bosta prepričali in navdušili. Vaša številna udeležba bo bogato plačilo igralcem za njihov požrtvovalen trud. Ljubitelji oderske dejavnosti pristržno vabljeni!

TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA

o. sub. o.

Ljubljana, Tobačna ulica 5

se
priporoča

TOBAČNA
ARNA LJUE
TOBAČNA
ARNA LJUE
TOBAČNA
ARNA LJUE
TOBAČNA

TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA
NA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TO
TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA
NA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TO
TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA
NA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TO
TOBAČNA TOVARNA LJUBLJANA — TOBAČNA TOVARNA

